

R/SE

RIKOSSEURAAMUSLAITOS

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Vakavien rikosten jälkikäsittely

yhteiskuntarauhan tukena – 12 vuoden onnistumiset ja opit

Sovittelijapäivät, Tampere 21.5.2025

Saumatyön erityisasiantuntijat

Arja Konttila (RISE)

Riikka Hiitelä (Kalliola)

Kokemusasiantuntija

Stiina, Surevan kohtaaminen

Kalliola

VUOLLE
Setlementti

**Jälkikäsittelytoimintaa
eli SAUMA-toimintaa
vuodesta 2013-**

- Toiminnan aikana aloitteita on tullut yli 200, joista noin puolet on edennyt suoraan tai epäsuoraan dialogiin osapuolten välillä.
- Nykyään toimintaa rahoittaa OM ja koordinoi Vuolle Settlementti ry. Saumatyötä toteuttavat yhteistyössä Vuolle Settlementti ry, Kalliolan Settlementti ry ja Rikosseuraamuslaitos.

<https://kalliola.fi/palvelut/sovittelu/sauma-vakavien-rikosten-jalkikasittely/>

<https://vuolleoulu.fi/hyvinvointipalvelut/riko-s-riita-ja-vakivaltatyo/vakavien-rikosten-jalkikasittely-sauma/>

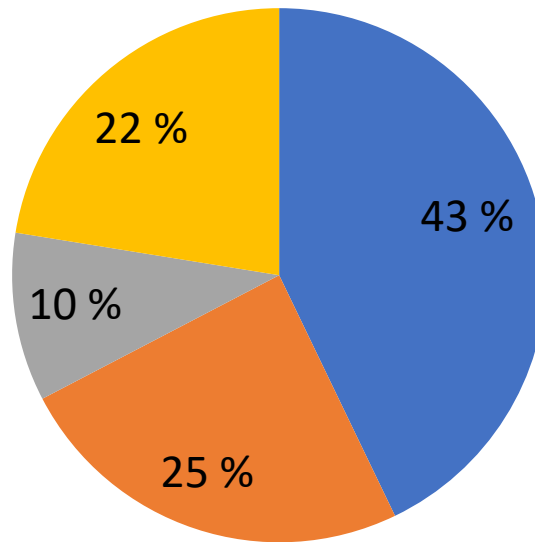

Vakavien väkivaltarikosten jälkikäsittely ja sen tavoitteita

- Vakavien rikosten uhreilla tai henkirikosten uhrien läheisillä/tekijöillä on mahdollisuus harkita toisen osapuolen kohtaamista jossain vaiheessa tuomion jälkeen. Aloitteen voi tehdä kumpi osapuoli tahansa.
- Jälkikäsittelymenettelyssä **restoratiivisen dialogin** ensisijaisena tavoitteena on vastata uhripuolen tarpeisiin tuomion jälkeen inhimillisen kärsimyksen ja traumaoireiden vähentämiseksi sekä hyvinvoinnin palauttamiseksi siltä osin kuin rikos on sen tuhonnut.
- Voidaan järjestää myös tuomitun ja hänen läheistensä välillä - uhri perheen sisällä/ulkopuolella

Rikostyyppien osuus purettuna aloitteista vuosina 2017-2022

- Henkirikokset
- Henkirikoksen yritykset
- Törkeä pahoinpitely
- Seksuaalirikokset

**Vuodesta 2018 lähtien
seksuaalirikosten osuus
alcanut kasvaa.**

**Vakaviin
väkivaltarikoksiin
liittyvät
erityispiirteet**

**henkirikokset
2017-2022**

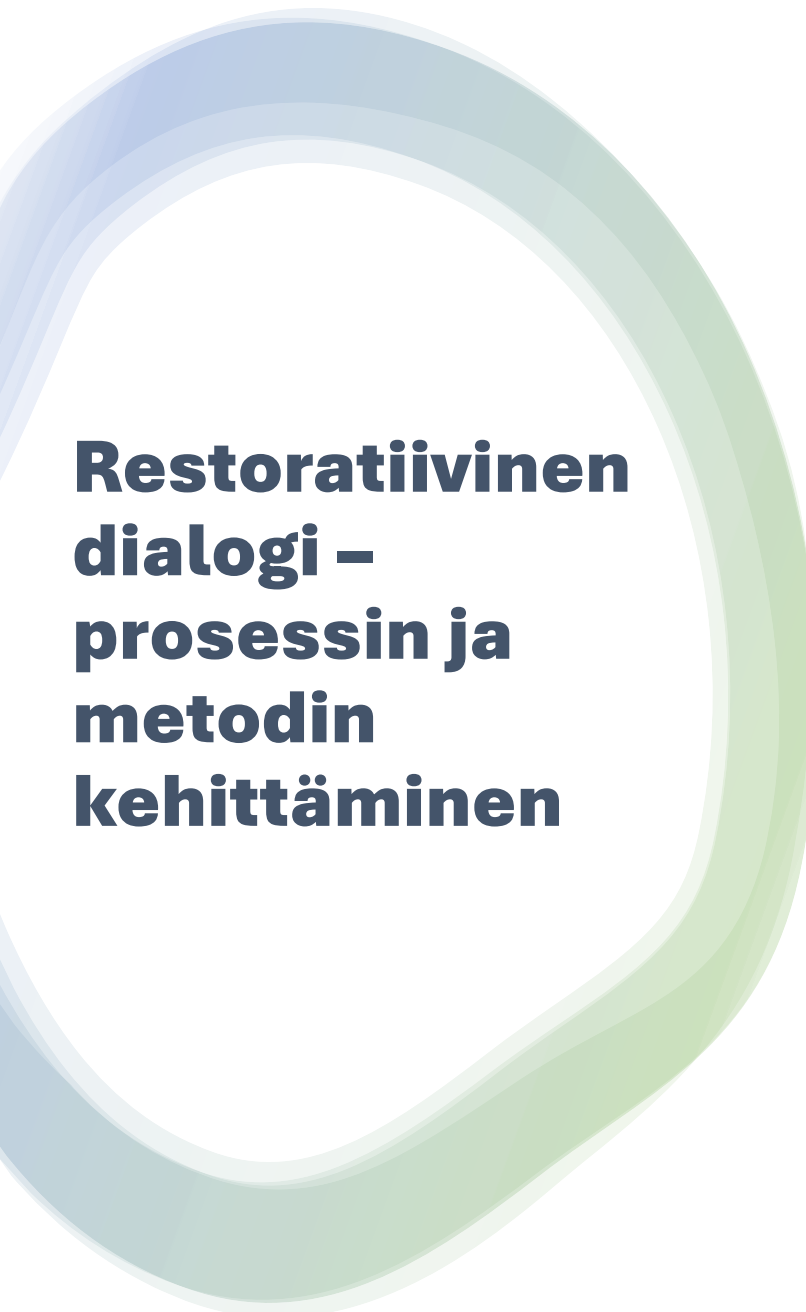
- Jälkikäsitellyssä on käsitelty yhteensä **70** tahallista henkirikosta (murha, tappo) vuosien 2017-2022 aikana.
- Jälkikäsitelyprosessi käynnistettiin yhteensä 28 (**40%**) tapauksessa.
 - Kohtaamisia järjestettiin 28, joista 7 sukulasovittelua ja 21 kasvokkain kohtaamista.
- Tekijät halusivat useimmiten lähtökohtaisesti kohdata uhrin vanhempia.

**Vakaviin
väkivaltarikoksiin
liittyvät
erityispiirteet**

**seksuaalirikokset
2017-2022**

- Jälkikäsitelyssä käsiteltiin yhteensä 21 seksuaalirikosta.
 - Noin 65% tapahtui lähisuhteessa.
- Jälkikäsitelyprosessi käynnistettiin yhteensä 11 (n. 52%) tapauksessa.
 - Kohtaamisia järjestettiin 10, joista 8 sukulasovittelua ja 2 kasvokkain kohtaamista.

Restoratiivinen dialogi – prosessin ja metodin kehittäminen

- Nykyinen prosessi perustuu restoratiivisen oikeuden ideologiaan, traumatietoiseen työtoteeseen sekä keskeisiin rakentavan ja myötäelävän vuorovaikutuksen periaatteisiin (*Nonviolent Communication*, NVC).
- Traumatisoituneiden ihmisten kohtaaminen – vaatii erityistä ymmärrystä traumaista ja taitoa -> Traumasensitiivinen lähestymistapa.
- Uudelleen traumatisoitumisen välttäminen.
- Millaisia kysymyksiä uhripuolella –vs. tekijäpuolella? Vaikka aloite tulee tekijäpuolelta edetään ensisijaisesti uhripuolen tarpeiden pohjalta.
- Tarvelähtöisyys: mm. vuorovaikutus, turvallisuus, toisen kuuleminen, todellisuuksien kohtaaminen, tieto, vastuu, oikeudenmukaisuus, ymmärrys, ymmärretyksi tuleminen, mielenrauha, toisen hyvinvoinnin edistäminen, kasvu, oppiminen, toivo.

Mitä on opittu?

- Restoratiivisen dialogiprosessin kehittäminen vakaviin rikoksiin: aloite-**valmistelu**-kohtaaminen-seuranta.
- Vakavissa rikoksissa uhrilähtöisyys - tekijät ymmärtävät hyvin.
- Uhrien/omaisten ja tekijöiden tarpeet hyvin samantyyppisiä: syyllisyys, häpeä
 - myös uhrin/omaiset voivat kokea kovaa syyllisyyttä ja häpeää tapahtuneesta,
 - kompromisseja ei tarvitse löytää, vastaan ei tarvitse tulla – ei etsitä sovintoa,
- Osapuolten tarpeet ja motiivit prosessin keskiössä,
- Sisäinen motivaatio liikkeelle panevana voimana: potentiaalia pysyvämpään muutokseen.

Vakavien rikosten jälkikäsittelyprosessi

Jälkikäsitteilyn prosessi

Aloitevaihe	Valmisteluvaihe	Kohtaaminen	Seurantavaihe
Alustava soveltuvuuden arviointi.	Valmistelutapaamiset ja intensiiviset keskustelut osapuolten kanssa.	Valmistautumis- ja purkukeskustelut ennen ja jälkeen kohtaamisen.	Vaikutusten tunnistaminen ja arviointi.
Aloitteentekijän tapaaminen. Toisen osapuolen kontaktointi ja tapaaminen. Selvitetään alustavasti osapuolten <ul style="list-style-type: none">▪ Motivaatio▪ tarpeet▪ tavoitteet▪ odotukset▪ Voimavarat	Tavoitteiden, tarpeiden ja odotusten määrittäminen. Hyötyjen ja riskien tunnistaminen sekä arviointi. Selvitetään osapuolten suhtautumista <ul style="list-style-type: none">▪ toisiinsa▪ tulevaan kohtaamiseen▪ tekoon	Valmistautumiskeskustelu osapuolten kanssa erikseen. Turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin luominen. Purkukeskustelu osapuolten kanssa erikseen.	Tunnistetaan ja arvioidaan kohtaamisen vaikutusta seuraavilla osa-alueilla: <ul style="list-style-type: none">▪ fyysinen hyvinvointi▪ psykologinen hyvinvointi▪ sosiaaliset suhteet. Seuranta toteutetaan noin kaksi viikkoa ja kolme kuukautta kohtaamisen jälkeen.

Jälkikäsittelyjen pitkäaikais- vaikutuksista omaisille

Tapaamisen positiiviset vaikutukset korostuneet:

- Kohtaaminen oli vapauttanut koston ja vihan tunteista, lievittänyt häpeää ja syyllisyyttä; ei tarvinnut enää hermoilla tekijän kohtaamista tämän vapautumisen jälkeen, ei enää terapian tarvetta; rikokseen liittyvä kuvio ja tapahtumat ovat alkaneet selkiytyä.
- Kokivat tulleen kuulluiksi, kokemus siitä että tekijä hallitsi heidän elämänsä poistui, tekijän näkeminen ihmisenä eikä hirviönä, luottamus muihin ihmissuhteisiin parani, pelon ja vihan tunteet vähenivät, itsetuhoisuus väheni.
- ”Olen saanut ikään kuin uuden elämän”.
- Suremisen prosessi on päässyt alkuun tai edistynyt.

Jälkikäsitteilyn pitkäaikais- vaikutuksista tekijöille

Vastauksissa korostui asian käsittelyn merkitys:

- Kohtaaminen oli tarjonnut mahdollisuuden laittaa omassa elämässään asioita kuntoon, antaa itselleenkin anteeksi, käsitellä omien tekojen seurauksia, itseymmärryksen lisääminen, helpompi palata aikanaan vankilasta normaaliin elämään.
- Restoratiivinen prosessi on mahdollistanut rikoksen tekijää muuttamaan käsityksiään, kehittämään uhriempatiaa ja lisäämään ymmärrystä käyttäytymisensä todellisista seurauksista; pääsivät käsittelemään häpeän, itsesyytösten ja syyllisyyden tunteita. Restoratiiviset prosessit auttoivat pääsemään näistä tunteista eroon ja niiden tilalle tuli toivo.

Jälkikäsittele ja yhteiskuntarauha

Lisää turvallisuutta yhteiskunnassa, kun asia saadaan käsiteltyä:

- tekijöiden/uhrien/omaisten ei tarvitse pelätä kostoja,
- uhripuolelta traumaoireet poistuvat tai vähenevät, mikä edistää paluuta työelämään, opiskeluun, sosiaalisiin suhteisiin jne.,
- tukee tekijöiden kuntoutusta: helpompi keskittyä kuntoutumiseen (päihteettömyys, väkivallattomuus, opiskelu), jotta rikollisuus vähenisi.

Saumatyön kokemusasiantuntija
Stiina toivoo palautetta Vakavien
rikosten jälkikäsittelyn työpajassa
olleilta

<https://surevankohtaaminen-lv.creamailer.fi/survey/answer/vqc492xna14na>

KIITOS

Yhteystiedot:

■ Riikka Hiitelä
Saumatyön erityisasiantuntija
p. 050 570 1104
riikka.hiitela@kalliola.fi

■ Sirpa Flinkman
Saumatyön erityisasiantuntija
p. 0400 234 435
sirpa.flinkman@vuolleoulu.fi

■ Arja Konttila
Saumatyön erityisasiantuntija
p. 050 440 8699
arja.konttila@om.fi